

Ауторка Ишигузел, вешто вођеним током, у коме се преплићу различите временске тачке, понудиће једну целовиту слику вишевековне историје, значајне за увид у друштвене и културолошке прилике Турске. Роман ће у својој свеобухватности понудити слику савременог света урођеног у модалитете виртуелне стварности, савремене политичке и друштвене прилике, слику блиске прошлости и верски заснованих сукоба, као и слику далеке прошлости, са женским страдањем као централним мотивом историјског представљања. Задирући у све кључне аспекте положаја жена и интимних последица у кључу скрајнутих гласова, роман ће осликати прошлост из подједнако важне перспективе личне историје, са снажним феминистичким утемељењем и увек значајним аспектом ангажованости. Указујући на женско страдање као основно обележје свих историјских догађаја свих времена, ауторка је у свом роману изградила универзалност, штиво пријемчиво свим просторима и свим временима, па је занимљив ток овога романа далеко превазишао локалне националне и културолошке прилике, израставши у причу образаца људске цивилизације, увек актуелну за нова промишљања.

Ивана З. ТАНАСИЈЕВИЋ

ВРЕДАН ПРИЛОГ ИЗУЧАВАЊУ РАНЕ АМЕРИЧКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Биљана Влашковић Илић, *Early American Literature*, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац 2020

Уџбеник на енглеском језику Биљане Влашковић Илић, ванредног професора на Катедри за англистику Филолошко-уметничког факултета у Крагујевцу, заправо представља скрипта за предмет Старија америчка књижевност који студенти ОАС слушају на трећој години студија. Због тога се на крају књиге, пре импресума и изабране библиографије, налази кратак силабус, односно план рада за дати предмет.

Студија колегице Влашковић Илић је наставак општеприхваћене праксе да предметни наставник буде аутор барем једне публикације са списка литературе предмета на коме предаје. Претходни предавач на предмету Старија америчка књижевност, др Александар Б. Недељковић, аутор је књиге *Историја бриџанске и америчке цивилизације за сџуденџе анлисџиџке*. У овом уџбенику постоји поглавље које је намењено америчкој књижевност, од 1492. године до 1890. године, обogaћено мноштвом биографских белешки о ауторима. Скрипта *Early American Literature [Рана америчка књижевност]* је свакако садржајнија када је реч о америч-

кој књижевности, јер је циљано писана и директно намењена студентима англистике на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу.

На 120 страница, ауторка наводи најважније америчке писце који су стварали у периоду од колонизације до самог краја 19. века. Уз књижевни преглед овог периода, Влашковић Илић пружа и временски кохерентан преглед америчке историје, како би студенти боље разумели околности у којима Волт Витман издаје *Влаштин шраве* (општа корупција у друштву) или Стивен Крејн пише *Црвену значку храбросити* (Грађански рат).

Заправо, прва два поглавља читаоцу/студенту дочаравају историју северноамеричког континента од његовог открића 1492. године, па све до 1890. године, када историчари верују да Сједињене Америчке Државе постају сила по први пут у својој историји. Посебна пажња посвећена је четворици Очева оснивача који доминирају књижевним мотивима ране америчке књижевности, а и сами су били списатељи, попут Томаса Пејна.

Преосталих 14 поглавља махом су насловљени по познатим писцима (осим поглавља о трансцендентализму), од Хенрија Водсворта Лонфелоуа до Амброза Бирса. О сваком од ових аутора и две ауторке (Емили Дикинсон и Харијет Бичер Стоув, неретко запостављеној списатељици) дати су основни биографски подаци и њихов значај за историју америчке књижевности. Поред ових података, у поглављима су садржани одломци уз дела који представљају део обавезне лектире за предмет, чиме се увећава и усложњава употребна вредност уџбеника за студенте англистике. На крају поглавља о сваком писцу, наводи се кратак списак најзначајних дела одељен према књижевном роду.

Поред биобиблиографских података и одабраних одломака, срећемо и одељак насловљен *Over to You [A saga vi]*, у коме ауторка износи интересантне чињенице (тривија) и цртице из популарне културе како би заинтересовала студенте за даље истраживање. Студенти тако сазнају да је Едгар Алан По зарадио само девет долара од „Гаврана”, као и шта је то Ватра светог Елма. Овај одељак је комплементаран са рубриком „Додатна литература” која махом упућује читаоца на релевантне секундарне изворе.

На неколико места, ауторка говори о утицају ране америчке књижевности на српску културну средину. Примера ради, прича Амброза Бирса *The Damned Thing* (1893) је екранизована као црно-бели телевизијски филм *Проклећеница* у режији Бранка Плеше 1975. године. Поред превода на српски језик, Влашковић Илић даје и фотографију из помнута филма, али је због лошег квалитета штампе немогуће препознати Николу Симића у улози новинара, на пример. У уџбенику се налази педесетак различитих фотографија, али су црно-беле слике јако лошег квалитета, што утиче на естетички дојам публикације, али, свакако, не умањује квалитет њеног садржаја.

Све у свему, прегледна монографија Биљане Влашковић Илић представља допринос американистици код нас. Период књижевне историје који књига покрива јесте дугачак безмало четири века, али он је био мање плодносан него америчко стваралаштво 20. века. Примера ради, док је Северна Америка била колонија, њена књижевност се сводила на пуке имитације енглеских узора.

Поред књижевних великана попут Волта Витмана, Емили Дикинсон, Едгара Алана Поа и Марка Твена, студенти англистике се упознају и са другим америчким ауторима чије биографије и дела заслужују подједнаку пажњу.

Песме, приповетке и одломци романа су пажљиво одабрани тако да буду репрезентативни, али не превише обимни за предмет који се слуша један семестар. У том погледу, ауторкина захвалност претходном предавачу, као и његовом тадашњем асистенту, др Николи Бубањи у потпуности је оправдана.

Поред надовезивања на традицију својих претходника, још једно богатство ових скрипти је спремност да се уваже сугестије студената претходних генерација, тако да је уџбеник дојмљив старосној доби просечног студента основних студија.

Како је уџбеник Биљане Влашковић Илић *Early American Literature* недавно објављен, рано је говорити о будућим читаоцима. Ипак, ова публикација поседује ванпедагошки квалитет због које би студент-читалац пожелео да је сачува дуго након завршетка 5. семестра и положеног испита. Штавише, ова историја ране америчке књижевности завређује да се нађе на полицама наставника енглеске књижевности као вредан пример како се књижевна епоха може приближити будућим академцима на динамичан и разговоран начин.

Др Стефан ПАЛОВИЋ
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет (алумниста)
stefan@capsred.com